

Informatie over asielzoekers en ontheemden uit Oekraïne in gemeente Renkum

Asielzoekers

Sinds 2 juni 2022 huisvesten wij ongeveer 95 asielzoekers in het voormalige gebouw van Moviera aan de Nico Bovenweg in Oosterbeek. Zij mogen daar blijven wonen tot 1 augustus 2023. Het COA draagt zorg voor de centrale opvang van de asielzoekers in de opvangvoorziening het AZC in samenwerking met de gemeente. In het AZC wonen mensen die rechtmatig in Nederland verblijven en bezig zijn met de asielaanvraag, wachten op een uitspraak op bezwaar- of beroep, met een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde of onbepaalde tijd, statushouders die wachten op een woning in een gemeente, vanwege medische gronden niet uitgezet worden en mensen die terug moeten naar hun eigen land van herkomst, of wachten op overdracht naar een andere lidstaat. Vaak duren de procedures jaren. Sinds november 2022 is de beslistermijn voor de asielaanvraag verlengd van 6 naar 15 maanden. Statushouders moeten lang wachten op een woning. De bewoners van de noodopvang moeten tijdens de procedure vaak verhuizen naar andere opvanglocaties. Het gaat hier om mensen van verschillende nationaliteiten en leeftijden, bestaande uit gezinnen, alleenstaande volwassenen of alleenreizende minderjarigen zonder verzorging en begeleiding van een voogd of ouder.

De voorzieningen die de asielzoekers krijgen staan in de Regeling verstrekkingen Asielzoekers 2005 (RVA). De asielzoekers ontvangen onder andere afhankelijk van hun huishoudtype wekelijks een kleine bijdrage voor eten, kleding en persoonlijke verzorging ook wel leefgeld genoemd. De bewoners van het AZC zijn zelf verantwoordelijk voor het op orde houden van hun leefomgeving. Zij koken meestal zelf, wanneer daarvoor de mogelijkheid is binnen de opvangvoorziening en doen de was. Leerplichtige kinderen volgen onderwijs. Volwassenen mogen vrijwilligerswerk doen, of zij kunnen tegen een bescheiden vergoeding van maximaal €14,- per week klussen in en om het gebouw van het AZC verrichten. Hiervoor hebben zij de mogelijkheid om een certificaat te behalen voor bijvoorbeeld glazenwassen, schoonmaken of werken met de bosmaaier. De asielzoeker mag maximaal 24 weken over een periode van 52 weken betaald werken bij een werkgever, of werken als zelfstandig ondernemer. Zijn/haar asielaanvraag moet dan wel minimaal 6 maanden in behandeling zijn. Daarnaast moet de werkgever of opdrachtgever een tewerkstellingsvergunning van het UWV hebben voor de asielzoeker.

Asielzoekers die inkomen en/of eigenvermogen hebben, mogen ook gebruikmaken van de COA-opvang. Wel moeten zij dan een eigen bijdrage betalen voor de opvangkosten, dit staat beschreven in de Regeling Eigen Bijdrage Asielzoekers met inkomen en vermogen (REBA).

Ontheemden uit Oekraïne

Na de grote invasie van Rusland in Oekraïne op 24 februari 2022 zijn veel personen uit Oekraïne gevlucht, waaronder naar Nederland. Sinds dien worden in de gemeente Renkum ontheemde volwassenen en kinderen uit Oekraïne opgevangen door particuliere huishoudens en door de gemeente in de opvanglocatie in de voormalige Don Boscoschool in Renkum en het Schild in Wolfheze. Het gaat hierbij om ongeveer 109 Oekraïense vluchtelingen, die een bewijs van verblijf hebben onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming Oekraïne (RTB 2001/55 EG). Het bewijs van verblijf is geldig tot het einde van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming. Dit is voor 96 Oekraïense vluchtelingen tenminste tot 4 maart 2024. De andere 13 vluchtelingen zijn zogenaamde derdelanders. Dat zijn mensen die tijdens het begin van de oorlog in Oekraïne waren, maar die geen permanente verblijfsvergunning hadden voor Oekraïne, of die niet getrouwd zijn met een Oekraïner die een geldige verblijfsvergunning heeft, of waar hij/zij kinderen mee heeft. Deze derdelanders moesten voor 4 maart 2023 Nederland verlaten, of een andere verblijfsvergunning aanvragen voor werk of studie, of asiel aanvragen, wanneer zij niet veilig zijn in hun eigen land. Maar dit is uitgesteld tot 4 september 2023 om het COA te ontlasten. De derdelanders mogen tot die tijd in de gemeentelijke of particuliere opvang voor ontheemden uit Oekraïne blijven.

De aanvraag voor verblijf onder de richtlijn begint officieel, wanneer de Oekraïense vluchteling zich inschrijft bij de gemeente. Het bewijs van verblijf moet opgehaald worden bij een locatie van de IND (niet in Ter Apel). Daar moet nog wel het aanvraagformulier M35H ingevuld worden, wat een officiële asielaanvraag is. Deze aanvraag voor verblijf onder de richtlijn (RTB 2001/55 EG) is niet hetzelfde als een standaard asielaanvraag in Ter Apel. De ontheemde Oekraïner heeft andere rechten, dan de asielzoekers, die asiel moeten aanvragen in Ter Apel. De Oekraïense asielzoekers mogen direct gaan werken, stage lopen en/of studeren in Nederland.

In de Regeling opvang ontheemde Oekraïne (RooO, ingang 1-4-2022) staat, hoe gemeenten de vluchtelingen uit Oekraïne op kunnen vangen, welke verstrekkingen gedaan moeten worden en hoeveel leefgeld de vluchtelingen krijgen. De uitvoering van deze regeling was complex en het leefgeld was hoger dan voor andere groepen zoals voor de asielzoekers, statushouders en mensen in de bijstand. Het rijk en de gemeenten hebben daarom de RooO aangepast. Een deel van de wijzigingen zijn op 1 december 2022 ingegaan. De wijzigingen met betrekking tot het leefgeld, de toelage bij particuliere opvang en bijdrage voor vrijwilligers werk bij de opvangvoorziening, zijn in werking getreden op 1 februari 2023. De bedragen van het leefgeld (voor eten en kleding) zijn overgenomen uit de Regeling voor asielzoekers (Rva 2005). De extra toelage bij particuliere opvang is gebaseerd op het Nibud adviesbedrag voor nutsvoorzieningen voor een extra inwonend persoon bij een gasthuishouden.

De kinderen uit Oekraïne krijgen onderwijs. De Oekraïense vluchtelingen mogen vrijwilligerswerk doen in en om de gemeentelijke opvanglocatie. Zij ontvangen daar €14,- per week voor. In tegenstelling tot de asielzoekers mogen de Oekraïense vluchtelingen studeren, stage lopen en werken zonder een vergunning of tewerkstellingsverklaring (TWV). Alleen wanneer zij als zelfstandige willen werken hebben zij een TWV van het UWV nodig. Het gaat hierbij in de meeste gevallen om laag betaald werk zoals schoonmaak in hotels, bij de wasserij, hulp in restaurants of inpakwerk. De Oekraïense vluchtelingen die in loondienst zijn, ontvangen kindgebonden budget, kindgebonden budget en kinderopvangtoeslag. Het leefgeld en de toelage voor het wooncomponent kan door de burgemeester voor alle gezinsleden stop worden gezet, wanneer 1 meerderjarig persoon van het gezin betaald werk verricht, of een werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangt. Wanneer blijkt dat de uitkering of het inkomen te laag is om van te leven kan de burgemeester het leefgeld en de toelage ook deels stopzetten.

Ontheemden uit Oekraïne vallen onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming Oekraïne (RTB 2001/55 EG) en hebben recht op fatsoenlijk onderdak, levensonderhoud en medische zorg.

Door de plotselinge en zeer hoge instroom van vluchtelingen uit Oekraïne en de al grote druk op het COA heeft het kabinet op 1 april 2022 het staatsnoodrecht geactiveerd. Onder het staatsnoodrecht kregen burgemeesters de wettelijke taak om zorg te dragen voor de opvang en verzorging van vluchtelingen uit Oekraïne. Dit geldt voor als nog tot 4 maart 2024. De verwachting is, dat het nog langer zal duren voordat de oorlog voorbij is en de vluchtelingen weer terug kunnen naar Oekraïne. Daarom is de Rijksoverheid bezig met de Tijdelijke wet opvang ontheemde Oekraïners. Op dit moment is de wet voorgelegd aan de Raad van State.

Vervolgens wordt het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer ingediend. Waarna de Eerste Kamer zich erover kan buigen. Daarna zal de wet in werking treden met een looptijd van maximaal 1 jaar. De belangrijkste verandering t.o.v. het Staatsnoodrecht is dat de verantwoordelijkheid voor de zorg en opvang van de Oekraïners die onder de RTB vallen, komt te liggen bij het college van B&W. Het kabinet spant zich ervoor in, dat de opvang van de ontheemden uit Oekraïne op termijn door het COA georganiseerd gaat worden net zoals voor de andere asielzoekers.